

100 broedparen tapuiten Convenant

december 2016

Convenant om te komen tot 100 broedparen tapuiten in de Duinen in de Kop van Noord-Holland

Ondergetekenden:

- **Gemeente Den Helder**
- **Gemeente Schagen**
- **Stichting LANDSCHAP NOORD-HOLLAND**
- **PROVINCIE NOORD-HOLLAND**

Inleiding

De tapuit is een iconische broedvogel van de duinen in de Kop van Noord-Holland. Naast haar status is de Tapuit ook het symbool geworden van de achteruitgang de biodiversiteit van de duingebieden. Hoe komt dat?

De tapuit is een vogel die in grote delen van Europa voorkomt. Vooral duingebieden, heiden en zandverstuivingen zijn het natuurlijke biotoop van deze vogel. Tussen 1990 en 2010 is de soort fors in aantal achteruitgegaan. De broedpopulatie is met ruim 50% in aantal afgenomen. Oorzaken zijn de intensivering van de landbouw, vergrassing en bebossing van open zandgebieden, sterke afname van het konijn (de tapuit broedt veelal in oude hollen van het konijn) en toename van recreatie in de duin- en heidegebieden.

Ook in Nederland is de tapuitenpopulatie sterk teruggelopen. Broedde er in 1980 nog meer dan 2000 paren in ons land, in 2009 restte slechts nog ongeveer 250 broedparen. In recente jaren trekt de stand voorzichtig iets aan.

Een van de belangrijkste leefgebieden van de Tapuit in Nederland is het duingebied van Den Helder tot aan Callantsoog (zie kaart bijlage). Dit is het enige gebied in Nederland waar de populatie op de lange termijn min of meer stabiel is gebleven. Het gaat om 20-25% van de landelijke populatie. Het gebied is niet alleen numeriek van belang: onderzoek heeft aangetoond dat het tevens fungeert als een bronpopulatie van waaruit nabijgelegen duingebieden worden gekoloniseerd.

Bescherming van de Tapuit

De bescherming van de natuur in Nederland is geregeld in een aantal wetten, te weten de Wet ruimtelijke ordening en de Wet natuurbescherming (Wnb). De Wnb bestond tot 1 januari 2017 uit de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet 1998. Laatstgenoemde wet was de belangrijkste voor het beschermen van de tapuit. De duingebieden in Noord-Holland zijn aangewezen als een zogenaamd Natura2000 gebied. Dit betekent dat er naast de al bestaande bescherming strikte regels zijn voor bestaande en nieuwe activiteiten die de kwaliteit en kwantiteit van deze natuurgebieden kunnen aantasten. Bovendien worden voor specifieke soorten strikte behouds- of uitbreidingsdoelstellingen voorgeschreven. Deze doelstellingen komen voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

Aanvankelijk was de tapuit als een zogenaamde 'complementaire soort' opgenomen in het Natura2000 aanwijzingsbesluit van de Duinen Den Helder-Callantsoog en genoot hij zo bescherming via de Natuurbeschermingswet 1998. In 2011 (Kamerstuk 32670/24) zijn de complementaire soorten geschrapt uit de aanwijzingsbesluiten en de Natuurbeschermingswet 1998 waardoor deze wet voor de tapuit geen wettelijke grondslag meer vormde voor het beschermen van de tapuit via bijvoorbeeld het voorschrijven van maatregelen in het beheerplan en vergunningsvoorwaarden. Sinds 1 januari 2017 zijn de Natuurbeschermingswet 1998, Flora- en faunawet en de Boswet dus samengevoegd in de Wet Natuurbescherming. In deze wet is een verplichting voor het beschermen van vogels komen te liggen bij GS (artikel 1.12 Wnb). Voorheen was dit geregeld in de Flora- en faunawet en lag de bevoegdheid bij het Rijk (RVO).

Gezien de geconstateerde achteruitgang van de tapuit heeft Landschap Noord-Holland (LNH), de beheerder van grote delen van deze Natura2000-duingebieden in de Kop van Noord-Holland (duinen Den Helder-Callantsoog en het Zwanenwater-Pettemerduinen), hiervoor aandacht gevraagd in het Natura2000 beheerplanproces. Zij heeft de provincie gevraagd om samen met de betrokken gemeenten (de bevoegde gezagen voor de Wet Algemene Bepaling Omgevingsrecht) en de provincie (het bevoegd gezag voor de Wnb en de voormalige Nb-wet) om gezamenlijk op te trekken om een duurzame populatie in de duingebieden in de Kop van Noord-Holland te bewerkstelligen en zo een bijdrage te leveren aan het behoud van deze kenmerkende duinvogel.

In november 2015 heeft in Schagen een bestuurlijk overleg plaatsgevonden waarbij gedeputeerde Natuur de heer T. Talsma, de wethouders de heer J. Beemsterboer (Schagen), mevrouw J. van Dongen (Den Helder) en de heer E. Briët, directeur van Landschap Noord-Holland gezamenlijk

uitspraken om zich in te spannen de huidige tapuitenpopulatie zodanig te beschermen dat er in 2022¹ een stabiele populatie van 100 broedparen tapuiten in de duingebieden in de Kop van Noord-Holland² zal voorkomen. Afgesproken is om de volgende onderwerpen via een aantal sporen uit te werken:

- Middels handhaving en toezicht toezien op het gebruik van de wandelpaden in het broedseizoen;
- In ruimtelijke planvorming en bij nieuwe plannen de bestaande natuurwaarden van de duingebieden laten meewegen. Bijvoorbeeld door zoneren of concentreren van (intensieve vormen van) recreatie (niet alles kan overal);
- Bewustwording en samenwerking tussen betrokken bevoegde gezagen.

Duinen gaan niet op slot!

Het convenant houdt in dat partijen zich inspannen in het gebied goede condities voor de tapuit te creëren. Het betekent niet dat er niets meer kan in het duingebied. Het uitgangspunt voor alle Natura2000 gebieden is *beleven, gebruiken en beschermen*. Dat is ook het uitgangspunt voor dit convenant. De duinen hebben een belangrijke waarde als rust-, uitloop- en ontspanningsgebied voor de vele inwoners en recreanten. Maar niet alles kan overal. In het broedseizoen zijn delen van de duinen kwetsbaar. Juist op die locaties moet rust geborgd zijn zodat de waarden als broedgebied behouden blijft. Door activiteiten in tijd (in of buiten het broedseizoen) en locatie te zoneren is dit goed mogelijk. Het gebied gaat dan niet op slot.

Waarom een convenant

Vanwege het gezamenlijke uitgangspunt, het duurzaam behoud van de tapuitenpopulatie als indicator voor de biodiversiteit in de duinen, en het vertrouwen van de betrokken partijen in de geschetste aanpak, willen deze partijen de afspraken in een convenant vastleggen. Uitgangspunt is dat de partijen in gezamenlijkheid invulling geven aan het convenant en dat bij eventuele onduidelijkheid partijen met elkaar in overleg treden.

Rolverdeling convenantpartijen

De Provincie Noord-Holland is opsteller van de Natura2000-beheerplannen en opdrachtgever aan de Regionale Uitvoerings Dienst Noord-Holland Noord (RUDNHN) inzake vergunningverlening en handhaving in het kader van de Wet Natuurbescherming.

De gemeenten Schagen en Den Helder zijn verantwoordelijk voor het ruimtelijk beleid binnen haar gemeentegrenzen, het eerste "loket" inzake de WABO en vergunningverlener voor evenementen binnen haar gemeentegrenzen.

Landschap Noord-Holland is eigenaar/terreinbeheerder en toezichthouder in de duinen.

De partijen zullen zich constructief inspannen om de geschetste doelstelling van het convenant, een *stabiele populatie van 100 broedparen tapuiten in 2024*, te bewerkstelligen. De uitwerking in sporen bij dit convenant is bedoeld om nadere duiding en richting te geven aan de in het convenant opgenomen acties.

¹ Er is gekozen voor 2022 omdat in dat jaar de eerste Natura2000 beheerplanperiode afloopt (6 jarige cyclus). Met de voorgenomen maatregelen in de beheerplannen van de Duinen den Helder-Callantssoog en het Zwanenwater (2016-2022) is de verwachting dat de tapuitenpopulatie sterk vooruit kan gaan

² Onder de duinen in de Kop worden de Natura2000 gebieden Zwanenwater-Petten en de Duinen Den Helder-Callantssoog verstaan

Doelstelling 100 broedparen tapuiten convenant

Doel van het convenant

Doel van het convenant is het streven naar een omstandigheden waarin een stabiele populatie van 100 broedparen tapuiten in de duingebieden in de Kop van Noord-Holland zich duurzaam kan ontwikkelen.

Partijen leggen in dit convenant vast hoe zij zich, op basis van eigen verantwoordelijkheden, zullen inspannen om bij te dragen aan de doelstelling en de daaruit voortvloeiende afspraken.

De regie over dit convenant wordt gevoerd door de Provincie Noord-Holland.

Aanpak per spoor

Spoor 1. Het gebruik van wandel- en fietspaden in de duinen

Betreding (buiten de paden) van het leef- en broedgebied heeft een nadelig effect op het broedsucces van de tapuit. Met name daar waar recreanten zich buiten de paden begeven en waar honden los lopen vindt ongewenste verstoring plaats die het broedsucces van de tapuit nadelig beïnvloedt. Er zijn op dit moment geen aanwijzingen dat het reguliere gebruik van de wandel- en fietspaden de tapuitenpopulatie nadelig beïnvloeden.

Wie

De Provincie heeft in samenspraak met de gemeenten en LNH in het Handhavingsuitvoeringsplan (uitwerking van de handhavingsparagraaf van het Natura2000 beheerplan) afspraken vastgelegd voor handhaving en toezicht in de duingebieden.

De terreinbeherende instantie kan bepalen dat betreding buiten de paden niet is toegestaan. De TBO dient daarvoor art. 461 borden te plaatsen. Vanuit gemeenten en RUDNHN kunnen de BOA's dan ook handhaven.

Spoor 2. Nieuwe evenementen

De duinen hebben diverse functies. Droge voeten voor het achterland, leefgebied van flora- en fauna en recreatie voor bewoners en toeristen. Binnen deze functies kunnen nieuwe initiatieven, waarbij gedacht moet worden aan evenementen waarbij meer dan 50 mensen aanwezig zijn, op gespannen voet met elkaar staan. Dit is met name tijdens het broedseizoen aan de orde. Verstoring tijdens het broedseizoen is zeer onwenselijk. Buiten het broedseizoen speelt dit een minder grote rol. De tapuit wordt buiten het broedseizoen namelijk veel minder verstoord door een hardloop-, fiets- of wandelevenement.

De gemeente is het eerste loket waar initiatiefnemers aankomen voor het aanvragen van vergunningen voor het organiseren van evenementen. De gemeente draagt, in samenwerking met de Regionale Uitvoeringsdienst, zorg voor vergunningverlening voor evenementen in het kader van de APV en de Wet Natuurbescherming als de initiatieven of evenementen niet vallen onder de zogenaamde *bestaande activiteiten* (zoals deze staan beschreven in de Natura2000 Beheerplannen voor Den helder-Callantsoog en Zwanenwater-Petteerderduinen).

Wie

Afgesproken wordt dat:

- de gemeenten de TBO altijd informeert over voorgenomen nieuwe activiteit of evenementen in- en in de nabijheid van het duingebied (binnenduinrand of strand). Als geconstateerd wordt dat het voorgenomen initiatief mogelijk invloed kan hebben op de aanwezige natuurwaarden dan stemt de gemeente dit af met de RUDNHN;
- De provincie samen met de RUDNHN een stroomschema opstelt die betrokken partijen kunnen gebruiken bij de beoordeling van nieuwe activiteiten en de mogelijke gevolgen daarvan op flora en fauna van de duinen.

Spoor 3. Ruimtelijke planvorming en het Kustpact

Ruimtelijke ontwikkelingen in en rondom de duingebieden kunnen invloed hebben op de kwaliteit van de natuur en daarmee op het leefgebied van de tapuit. In de binnenduinrand en op het strand vinden tal van ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Daarbij moet gedacht worden aan uitbreiding van strandhuisjes, agrarische bedrijven die in de binnenduinrand gaan ombouwen naar recreatiebedrijven of revitalisatie en uitbreiding van bestaande recreatiebedrijven.

De gemeente Den Helder heeft in haar **gebiedsvisie Duinzoom** (Ontwerp 2015) aangegeven te zoeken naar ontwikkelingen waarin een balans is tussen nieuwe ontwikkelingen en rust en ruimte. Nieuwe ontwikkelingen kunnen kansen bieden om de binnenduinrand te vergroenen, recreatiestromen beter te sturen en de landschappelijke- en recreatieve kwaliteit van het gebied te versterken. Daarbij wordt het belang van de bestaande natuurwaarden in het duingebied, waaronder ook het leefgebied van de tapuit, volwaardig meegewogen naast de andere functies.

In het kader van het z.g. **Kustpact** hebben de kustprovincies, gemeenten en waterschappen in Zuid-Holland, Noord-Holland, Zeeland en Fryslân samen met natuurorganisaties, ANWB, StrandNederland en Staatsbosbeheer een intentieovereenkomst bereikt over het z.g. Kustpact. In het kustpact zijn afspraken gemaakt over de zonering van nieuwe recreatieve bebouwing in de kustzone waardoor duidelijkheid ontstaat in de kustzone waar wel nieuwe recreatieve bebouwing is toegestaan en onder welke voorwaarden en in welke delen niet. Zo moet er een goede balans tussen bescherming en behoud van de kust en de ontwikkeling van de kustzone worden gevonden. Het Kustpact zal in de diverse besturen van de betrokken provincies, gemeenten, waterschappen en de verschillende organisaties besproken worden voordat het definitief gemaakt kan worden. Met het Kustpact worden de bestaande bestuurlijke verantwoordelijkheden voor de kustzone onderschreven. Het Kustpact zal niet vooruitlopen op de democratische besluitvorming, in gemeenten, provincie en waterschappen, die nodig is voor de inzet van de zonering. Het overnemen van de zonering in beleid en regelgeving zal plaatsvinden op basis van de daarvoor geldende procedures.

Wie

- Alle convenantpartijen spannen zich in om vanuit haar eigen verantwoordelijkheid/taakstelling een bijdrage te leveren aan het Kustpact. Mocht er vanuit het Kustpact geen overeenstemming worden bereikt dan zullen de convenantpartijen nieuwe afspraken maken over zonering.
- De Provincie zorgt dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan haar beleid (PRV/ARO). De provincie zal daarbij naast de landschappelijke inpassing van nieuwe ontwikkelingen waar mogelijk ook de natuuraspecten meewegen.
- De provincie zorgt dat in het Natuurbeheerplan 2017 een aanpassing komt voor de gebiedsbeschrijving van de in de PRV genoemde wezenlijke waarden en kenmerken van het duingebied.
- De provincie zal na definitief worden van het Natura2000 beheerplan opdracht geven voor een onderzoek naar duurzame recreatie in de duingebieden in de Kop van Noord-Holland.

Spoor 4. Milieu op orde!

Om een duurzame instandhouding van de duinen te bewerkstelligen moeten de milieुरandvoorwaarden in de duinen op orde zijn. Belangrijke aspecten zijn hierin o.a. de waterhuishouding, (over-)bemesting, duisternis en het toelaten van natuurlijke dynamiek. Voor de ontwikkelingskansen van de tapuit is een dynamisch duinlandschap een vereiste. De aanpak van het stikstofprobleem speelt ook een belangrijke rol in het behoud van de tapuit.

- Aanpak Stikstof

Als gevolg van een toename van stikstof in de lucht, veroorzaakt door landbouw, verkeer en industrie, krijgen de duinen teveel stikstof via de lucht aangevoerd. Gevolg daarvan is dat oorspronkelijke habitats "overbemest" raken en verdrongen worden door algemene grassen, bramen en brandnetels. In de duingebieden is dit goed waarneembaar. De duinen groeien steeds meer dicht. Open zandplekken en natuurlijke verstuingen vinden nauwelijks meer plaats. Om dit probleem op te lossen hebben het Rijk en de provincies de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)

opgesteld. Met deze PAS wordt er gewerkt aan een afname van stikstofuitstoot door landbouw, industrie en mobiliteit. Daarnaast worden er natuur- en herstelmaatregelen uitgevoerd in de duinen om oorspronkelijke duinvegetaties te herstellen.

Een groot deel van de PAS natuur- en herstelmaatregelen zijn gericht op het herstel van dynamiek in de duinen. De uitvoering van deze maatregelen zal naar verwachting een positieve invloed hebben op het leefmilieu van de tapuit.

- *Lichthinder*

De Provincie en gemeenten hebben in 2016 samen met de Milieufederatie een onderzoek gedaan naar de invloed van lichthinder (strooilicht) in het duingebied van de Kop van Noord-Holland. Ook is gekeken naar de mogelijke invloed die dit heeft op de tapuit. Uit het onderzoek is gebleken dat er veel meer lichthinder is dan werd aangenomen en dat dit negatieve effecten kan hebben op de kwaliteit van de natuur in de duinen.

Wie

Afgesproken wordt dat:

- De Provincie in samenwerking met de terreinbeheerders in de (volgorde van de) uitvoering van de PAS- maatregelen ook rekening houdt met het herstel van het leefgebied van de tapuit;
- De gemeenten duisternis als milieukwaliteit bevordert door strooilicht door openbare verlichting (straat en objectverlichting) in de duinen waar mogelijk te weren en bij haar strandopgangen strooilicht door openbare verlichting middels maatwerk tot een minimum beperkt.

Spoor 5. Bewustwording en communicatie

Communicatie over het hoe en waarom van het tapuitenconvenant is van groot belang voor draagvlak. Ook de raakvlakken met het Kustpact en de Natura2000 beheerplannen vragen om een goede voorlichting.

Wie

Afgesproken wordt dat:

De convenantpartijen in overleg en gezamenlijk zullen communiceren over het convenant.

Spoor 6. Monitoring

Om te komen tot een stabiele populatie van 100 broedparen tapuiten in de duingebieden in de Kop van Noord-Holland is monitoring van de populatie een belangrijk meetinstrument. Immers bijsturing kan noodzakelijk zijn als de populatie verder daalt.

Er bestaan al meetnetwerken. Deze netwerken werken echter alleen in een cyclus van 6 jaar (SNL) of 4 jaar (NEM). Om te voorkomen dat een negatieve trend niet op tijd wordt waargenomen, wordt voorgesteld jaarlijks de tapuitenpopulatie te monitoren. Indien uit de monitoring blijkt dat de populatie verder daalt, zullen partijen met elkaar in overleg treden om aanvullende maatregelen te initiëren.

Wie

Afgesproken wordt dat:

Landschap Noord-Holland in samenwerking met de Provincie Noord-Holland zorgt draagt voor een jaarlijkse monitoringsmeetnet van de tapuiten in de Duinen in de Kop van Noord-Holland aanvullend op de bestaande monitoringsmeetnetten.

Aanvullende afspraken

- Het hoofddoel van het convenant is het bevorderen van het broedsucces van de tapuit in de duingebieden van de Kop van Noord-Holland. De tapuit is daarbij de indicator van de natuurkwaliteit en biodiversiteit van de duingebieden. Indien blijkt dat de doelstelling van het aantal broedparen niet door gezamenlijke inzet kan worden bereikt, blijft het bevorderen van de biodiversiteit het hoofddoel van dit convenant. Het eventueel niet behalen van de doelstelling voor de Tapuit is niet bij voorbaat een reden voor drastische ingrijpende ruimtelijke beperkingen.
- De convenantpartijen zijn zich ervan bewust dat de uitvoering van dit convenant mede afhankelijk is van de toepasselijke wettelijke kaders. Zij zullen zich naar beste vermogen inspannen om de voor de uitvoering van dit convenant benodigde besluiten te nemen, binnen de grenzen van hun respectievelijke bevoegdheden.
- Dit convenant laat het bij en krachtens de wet bepaalde, alsmede de beleidsvrijheid van de provincie en de betrokken gemeenten onverlet, bij de invulling daarvan zullen deze betrokken bestuursinstanties wel zoveel mogelijk de intenties uit dit convenant volgen.
- Indien en zodra op enig moment blijkt dat door een uitspraak van de (bestuurs-)rechter dit convenant geheel of gedeeltelijk niet kan worden uitgevoerd, treden convenantpartijen met elkaar in overleg om te komen tot gewijzigde afspraken die zoveel mogelijk aansluiten bij wat in dit convenant is overeengekomen.
- Indien een convenantpartij een verplichting uit dit convenant niet kan nakomen omdat een daarvoor benodigd besluit niet is geëffectueerd, niet onherroepelijk is geworden, dan wel door de rechter is vernietigd, levert dit voor de betrokken convenantpartij geen tekortkoming op.
- Convenantpartijen treden met elkaar in overleg indien zich onvoorziene omstandigheden voordoen welke van dien aard zijn dat naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid ongewijzigde instandhouding van dit convenant niet mag worden verwacht.
- Dit convenant treedt in werking na ondertekening door alle convenantpartijen en is van kracht tot en met **PM (voorstel is om december 2022 als datum te kiezen daar dit dan synchroon loopt met de Natura2000 behereplannen voor de Kop)** tenzij convenantpartijen een nieuw convenant afsluiten in deze plaats, of zoveel eerder indien convenantpartijen dit gezamenlijk besluiten.
- Convenantpartijen kunnen aan dit convenant geen rechten ontleen.

Aldus overeengekomen en getekend tijdens **PM** 2016

Gemeente Den Helder, te dezen vertegenwoordigd door

Gemeente Schagen, te dezen vertegenwoordigd door

Stichting LANDSCHAP NOORD-HOLLAND, te dezen vertegenwoordigd door

PROVINCIE NOORD-HOLLAND, te dezen vertegenwoordigd door de gedeputeerde de PM

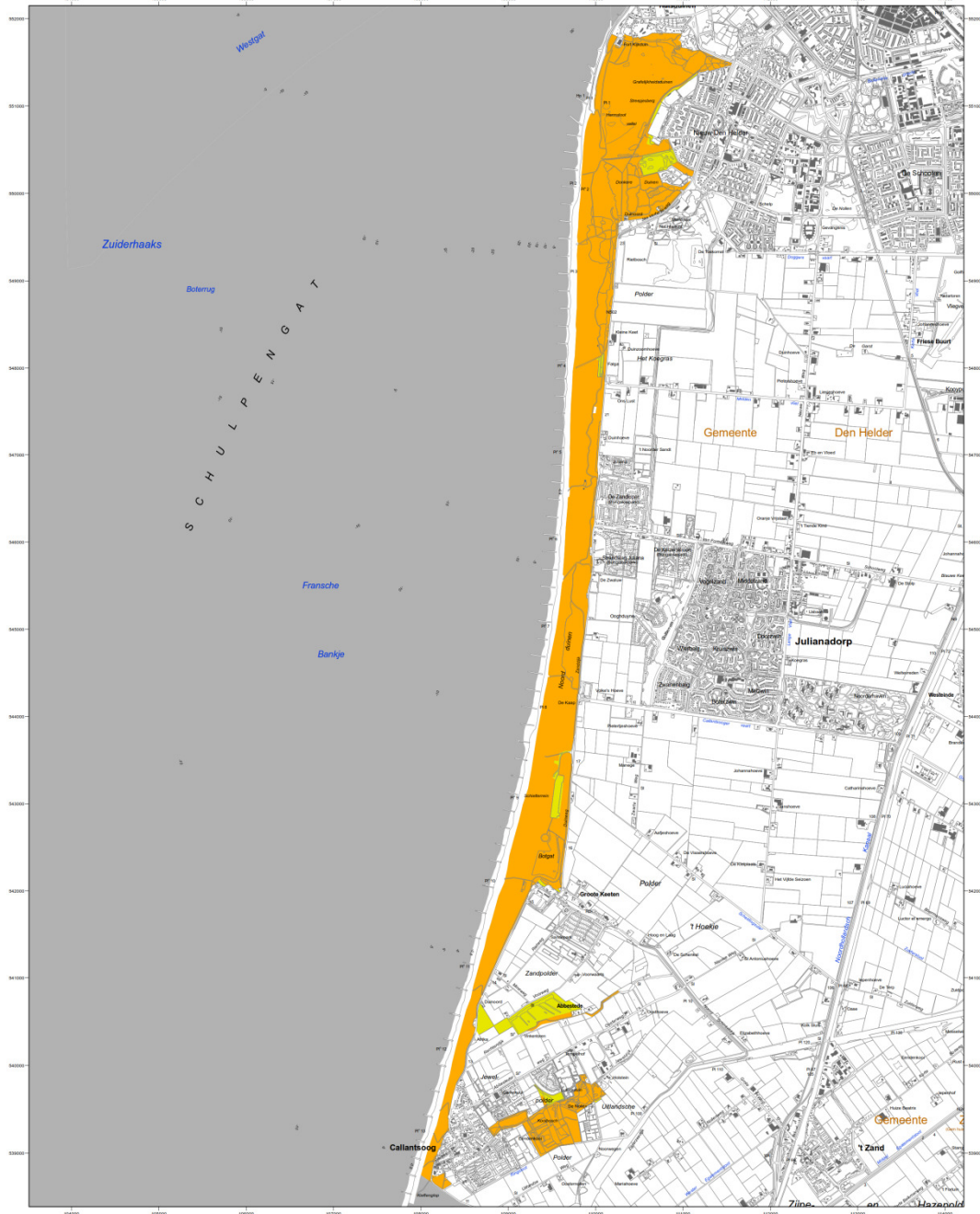
Kaarten

broedgebied Tapuit (rood gearceerd)

begrenzing Natura2000 duingebieden Kop Noord-Holland

Natura 2000-gebied #84 Duinen Den Helder-Callantsoog

 Ministerie van Economische Zaken

 NATURA 2000

Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog
 Kaart behorende bij aanvraagbesluit PDN/2013-084
 tot aanwijzing als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (NL1000009)

Datum kaartproductie: 2-4-2013 10:10:07

 ALTERRA
 WAGENINGEN UR

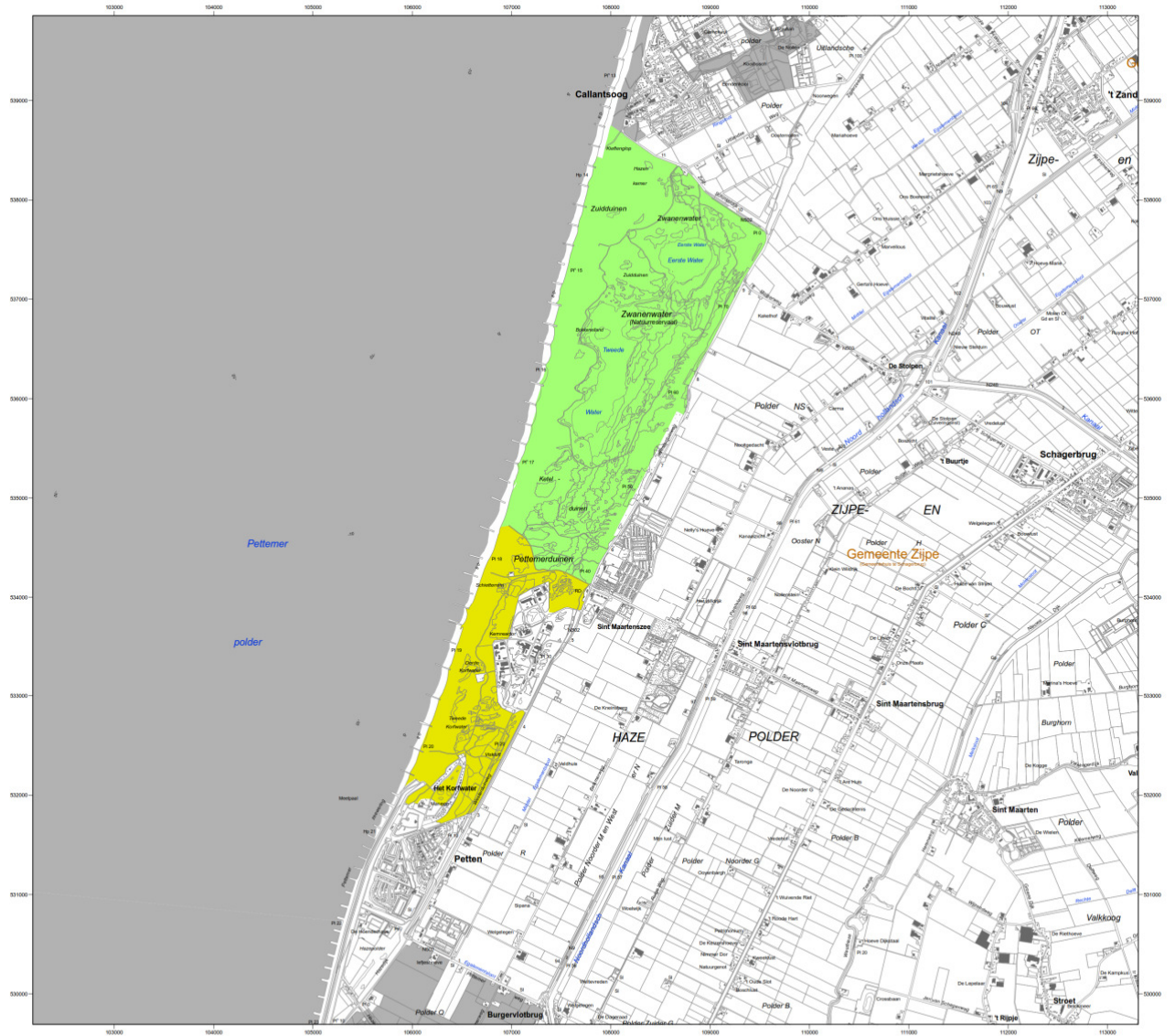
Er geldt een algemene exonereringsformule op grond waarvan o.a. bestaande bebouwing en verhardingen meestal geen deel uitmaken van het aangewezen gebied (zie verder Nota van toelichting bij het besluit).

- Legenda**
- HR (45 ha)
 - HR + BN (600 ha)
 - Totale oppervlakte = 645 ha
 - Ander Natura 2000-gebied (indicatief)
 - HR = Habitatrichtlijngebied
 - BN = beschermd natuurmonument

Topografische ondergrond: Copyright © 2013, Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn.

Natura 2000-gebied #85 Zwanenwater & Pettemerduinen

 Ministerie van Economische Zaken

 NATURA 2000

Natura 2000-gebied Zwanenwater & Pettemerduinen
 Kaart behorende bij aanwijzingsbesluit PDN/2013-085
 tot aanwijzing als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (NL3000016) en
 ter wijziging van het besluit tot aanwijzing als Vogelrichtinggebied (NL9910002)

Datum kaartproductie: 2-4-2013 10:10:40

 ALTERRA
 WAGENINGEN UR

Er geldt een algemene exonereringsformule op grond
 waarvan o.a. bestaande bebouwing en verhardingen
 meestal geen deel uitmaken van het aangewezen
 gebied (zie verder Nota van toelichting bij het besluit).

Legenda

- HR (175 ha)
- VR + HR (595 ha)
- Totale oppervlakte = 770 ha
- Ander Natura 2000-gebied (indicatief)
- VR = Vogelrichtinggebied
- HR = Habitatrichtinggebied

Topografische ondergrond: Copyright © 2013,
 Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn.